

Yaygın olarak görülen cümle kuruluş sorunları

İçindekiler

1. [Bağlaçsız birleşik cümleler](#)
2. [Cümle düşüklükleri](#)

Cümle kuruluşu, bir cümlenin noktalama işaretlerinden kelimelerin sırasına kadar, farklı bölümlerinin nasıl bir araya getirileceğini belirler.

Bu belgede en yaygın olan bazı cümle kuruluş hatalarına bakılarak kendi yazımınızda bunlardan kaçınmanıza yardımcı olmak amaçlanmıştır. Bu hatalar hem dilbilgisi yanlışlarını hem de anlam netliği ile ilgili sorunları içermektedir.

Cümle kuruluşu ile ilgili sorunlar neredeyse sonsuz sayıda biçim alabilirler; üstelik bazen cümleler o kadar kötü kurulmuştur ki problemi belirlemek neredeyse imkânsızdır. Bunun tam aksine ideal bir anlam netliğine sahip cümleler nispeten seyrek olarak görülmektedir. Esasında anlam netliğine sahip cümleler iyi olanı aramakla olduğu kadar kötü olandan kaçınmakla da yazılmaktadır.

Bağlaçsız birleşik cümleler

Bir bağlaçsız birleşik cümle, bağımsız cümleler olarak da kendi başlarına kullanılabilir olan ifadeler doğru noktalama işaretleri ile bağlanmadığı zaman ortaya çıkar (teknik olarak ifade etmek gerekirse, bir bağlaçsız birleşik cümle iki veya daha fazla bağımsız tümce doğru noktalama işaretleri ile bağlanmadığı zaman ortaya çıkar).

Dikkat ederseniz bağlaçsız birleşik cümlenin tanımı stille değil gramer ile ilgilidir. Çoğu kişi uzun ve zor takip edilen cümleleri "bağlaçsız birleşik cümle" olarak isimlendirir fakat bu, terimin yanlış şekilde kullanılmasıdır. Bağlaçsız birleşik cümleler oldukça kısa olabilirler.

Bu cümleler çok çeşitli biçimlere sahip olabilirler ancak **en yaygın olarak görülen bazı bağlaçsız birleşik cümleler aşağıda verilmiştir:**

Virgülle bağlama

Basitçe ifade etmek gerekirse, virgülle bağlamanın anlamı normalde bir noktanın getirileceği yere, ardından gelen bir düzenleme bağlacı

olmaksızın virgül getirilmesidir [düzenleme bağlaçları (coordinating conjunctions) şunlardır: *for, and, nor, but, or, yet, so*].

Virgülle bağlamanın daha teknik (ve eksiksiz) bir tanımı şu şekildedir: iki bağımsız tümcenin virgülle ayrılması ve virgülden sonra gelen bir düzenleme bağlacının bulunmaması.

Örnekler: Virgülle bağlama

Home brewing beer and wine kits have appeared in more households than ever over the past ten years, people have never before rushed with such vigour to sacrifice the quality of the drinks for the pleasure of hands-on brewing.

Home brewing beer and wine kits have appeared in more households than ever over the past ten years, **and** people have never before rushed with such vigour to sacrifice the quality of the drinks for the pleasure of hands-on brewing.

Home brewing beer and wine kits have appeared in more households than ever over the past ten years. People have never before rushed with such vigour to sacrifice the quality of the drinks for the pleasure of hands-on brewing.

Bu hatanın yapılması bir rastlantı değildir; virgülle bağlama, yalnızca biraz daha karmaşık olan cümlelerde bile **daha fazla kafa karışıklığı yaratabilir**. Örneğin bir sonraki cümlede virgülle bağlamanın karışıklığa yol açmasının sebebi, "when he drank it warm" ifadesinin cümlenin hangi kısmına getirilmesi gerektiğini bilmememizdir.

Does he like cream and sugar when he drink coffee warm veya does he like coffee black when he drinks it warm?

Örnekler: Kafa karışıklığı yaratan virgülle bağlama uygulaması

Jimmy liked to take cream and sugar with his coffee, when he drank it warm, he would also like it black.

Jimmy liked to take cream and sugar with his coffee; when he drank it warm, he would also like it black.

Jimmy liked to take cream and sugar with his coffee, when he drank it warm; he would also like it black.

Virgül olmadan "and" ve "but" kullanılması

Basitçe ifade etmek gerekirse "and" veya "but" ifadeleri (ya da başka bir düzenleme bağlacı) normalde bir noktanın getirileceği yere getirildiği ve kendisinden önce bir virgül gelmediği zaman bu tür bir bağlaçsız birleşik cümle oluşmaktadır.

Bu hatanın daha teknik (ve eksiksiz) bir tanımı şu şekildedir: iki bağımsız tümcenin bir düzenleme bağlacı ile (bunlardan herhangi biri: *for, and, nor, but, or, yet, so*) ayrılması ve kendisinden önce bir virgölün gelmemesi.

Yapılan bu hata ve virgülle bağlama hatası arasındaki benzerliğe dikkatinizi çekeriz. Bu hata benzer şekilde kafa karışıklığı yaratan bir hatadır. "And" ve "but" (ve diğerleri) çok sık ve çok çeşitli amaçlar için kullanılmaktadır, bu yüzden bu kelimelerle karşılaştığımızda nasıl kullanıldıklarını bilmek işimize yarayacaktır.

Bir liste içerisinde kullanılmadığı sürece, virgül + düzenleme bağlacı formülü okuyucuya yeni, konuyla ilgili ve eksiksiz bir düşünce okuyacağı işaretini vermektedir. Diğer bir ifadeyle, bu formül, cümleler arasında gezinmemize yardımcı olmaktadır.

Örnekler: Kafa karışıklığı yaratan virgülsüz "and" kullanımı

Home brewing beer and wine kits have appeared in more households than ever over the past ten years **and** people have never before rushed with such vigour to sacrifice the quality of the drinks for the pleasure of hands-on brewing.

Home brewing beer and wine kits have appeared in more households than ever over the past ten years, **and** people have never before rushed with such vigour to sacrifice the quality of the drinks for the pleasure of hands-on brewing.

Home brewing beer and wine kits have appeared in more households than ever over the past ten years. People have never before rushed with such vigour to sacrifice the quality of the drinks for the pleasure of hands-on brewing.

Cümle düşüklükleri

Bir cümle düşüklüğü, kendi başına bir cümle olarak kullanılmayan herhangi bir ifade bu şekilde kendi başına bir cümle olarak kullanıldığında veya içerisinde bulunduğu cümleye uygun bir şekilde bağlanamadığında

meydana gelmektedir. Diğer bir ifadeyle, **her cümle düşüklüğü içerisinde bir cümle olmak için bazı niteliklere sahip olması gereken fakat olmayan bir ifade bulunmaktadır.**

Unutmayın ki bir dizi kelimenin cümle olarak kabul edilmesi için bir özne ve bir yüklem bulunmak zorundadır. Özne bir eylem gerçekleştiren bir kişi veya şey iken yüklem bu eylemi ifade etmektedir. Farklı şekilde ifade etmek gerekirse, özne cümlenin "isimli" tarafı, yüklem ise "filli" tarafıdır.

Bazı cümleler birden fazla özne-fiil kombinasyonuna sahiptir fakat cümle her zaman özne ile başlar.

Aşağıda farklı türde cümleler içerisinde yer alan **özne** ve **yüklem** çiftleri ile noktalama işaretlerinin farklı şekillerde yerleştirildiği örnekler görebilirsiniz. Unutmayın ki bir cümlede kaç tane özne-yüklem çifti yer alırsa alsın, oran her zaman 1:1'dir. Kabul edilebilir nitelikteki her özne bir yükleme, kabul edilebilir nitelikteki her yüklem bir özneye sahiptir.

Örnekler: Özne ve yüklem ile bölünen cümleler

Ducks / fly.

Haggard and elderly ducks and geese / fly slower, lower, and with more caution.

Haggard and elderly ducks and geese / fly slower, lower, and with more caution, perhaps because of rheumatism.

Haggard and elderly ducks and geese / fly slower, lower, and with more caution, perhaps because their rheumatism / hinders them.

Ducks / fly; dogs / walk.

Ducks / fly faster than geese when dogs / run and bark.

The dog / catches the ball.

The dog / catches the ball, which / is covered in slobber.

The dog / catches the ball, which we / bought.

The ball / is caught.

The ball / now has the following characteristics: a slipperiness, a smelliness, and a chewiness.

The ball / now has the following characteristics: it / is slippery, it / is smelly, and it / is chewy.

The ball / now has the following characteristics: it / is slippery, smelly, and chewy.

Yaygın olarak görülen bazı cümle düşüklüğü biçimlerinde, cümlede kafa karıştırıcı bir biçimde noktalama işareti kullanıldığı görülür. Diğer cümlelerde ise bu düşüklük, tamamlanmamış cümlelerdeki noktalama işaretlerinin tam cümle gibi kullanılmasından kaynaklanır. *(not: Cümle düşüklükleri kimi zaman gazetecilikte ve yaratıcı yazarlıkta tarz oluşturma amacıyla kullanılır. Bu durumlarda isimler veya isim öbekleri tek başına kullanılır, büyük harfle başlar ve sonuna nokta konur. Akademik veya resmi yazımda cümle düşüklüklerinin bu şekilde kasti olarak kullanımı çok seyrek görülür.)*

Virgül yerine noktalı virgül kullanmak

Aşağıdaki örnekte, noktalı virgül kullanımının kuralları ifadesinin anlamı, aşağıdaki cümlede noktalı virgülden sonra gelen ifadenin bir özne ve bir yükleme sahip olması gerektiğidir (yani, bu ifadenin bir cümle olma özelliği gösterebilmesidir).

"A noble pursuit" cümlede yalnız olarak bulunan bir öznedir ve cümlede bir yüklem yoktur. Dolayısıyla özneye eşli eden bir yüklem bulunmamaktadır. Bu durum bir cümle düşüklüğü yaratmaktadır.

Örnekler: Virgül yerine noktalı virgül kullanmak

The best way to ensure a happy life / is to study philosophy; **a noble pursuit.**

The best way to ensure a happy life / is to study philosophy, a noble pursuit.

İki nokta üst üste işareti yerine noktalı virgül kullanmak

Benzer bir problem burada da ortaya çıkmaktadır. İki nokta üst üste işaretinden sonra yalnızca bir özne (bu durumda birkaç isim) gelmektedir.

Örnekler: İki nokta üst üste işareti yerine noktalı virgül kullanmak

He / would take only three things on his journey; **his clothes, his bed roll, and his**

trusty walking stick.

He / would take only three things on his journey: his clothes, his bed roll, and his trusty walking stick.

Fılden sonra yanlış şekilde kullanılan iki nokta üst üste işareti

Buradaki sorun biraz farklıdır. Bu cümlelerde yüklem bulunmaktadır fakat eksiktir çünkü [iki nokta üst üste işareti yanlış kullanılmıştır](#). Daha detaylı ifade etmek gerekirse, "indicated" kelimesinden hemen sonra iki nokta üst üste işareti getirilemez çünkü burada kullanıldığı şekliyle "indicated" kelimesinden sonra bir ifade gelmesi gerekmektedir (çalışmanın *neye* işaret ettiğini bilmemiz gerekmektedir).

Örnekler: Yanlış kullanılan iki nokta üst üste işareti

The results of the study / indicated: three of the men, three of the children, and three of the women /were related.

The results of the study / indicated that three of the men, three of the children, and three of the women / were related.

The results of the study / indicated the following: three of the men, three of the children, and three of the women / were related.

Bir fiilin "-ing" formunun yanlış kullanımı

Kimi zaman bir fiilin "-ing" formunun (teknik olarak "present participle" olarak adlandırılan formunun) basit (simple) formuymuş gibi kullanıldığı görülmektedir. Buradaki fark "-ing" takısı almış fiillerin dilbilgisi açısından basit fiillerin görevini yerine getiremeyeceğidir ki bu görev yüklem başlangıcını işaret etmektir.

Bu hata yapılarak en yaygın şekilde yanlış kullanılan fiil "to be" fiilidir; "is" veya "was" olarak çekimlenmesi gerekirken "being" olarak çekimlenebilmektedir.

Örnekler: Bir fiilin yanlış kullanılan "-ing" formu

He / argued all night long. The point **being** important.

He / talked all night long. The point / **was** important.

He / talked all night long, the point being important.

Cümle esas fiil (yüklem) bulunmaması

Yaratıcı yazımla uğraşan yazarlar veya gazeteciler zaman zaman isim öbeklerini kullanarak sonunda nokta bulunan bir dizi kelime oluştursa da bunların gerçekte cümle olmadığına görülmesi gerekir çünkü genellikle yanlarında bir yüklem bulunmayan öznelerden oluşmaktadırlar.

Diğer bir ifadeyle tek başına bulunan bir isim öbeği cümle statüsüne erişemez. Büyük harfle başlasa ve sonunda nokta bulursa bile, hem özne hem de yükleme sahip olmadığı sürece bir cümle değildir.

Örnekler: Cümle esas fiil bulunmaması

After they / settled the argument, they / became friends. **A fortunate turn of events.**

After they / settled the argument, they / became friends, a fortunate turn of events.

After they / settled the argument, they / became friends. **It / was a fortunate turn of events.**

After they / settled the argument, they / became friends. **A fortunate turn of events it / was.**

Tümceyi başlatan bir bağımlayıcı (subordinator) bulunması

Bütün iyi yazarlar bağımlayıcıları sürekli olarak kullanırlar; bağımlayıcıların bazı tanıtık örnekleri şu şekildedir: *when, after, since, while, although, if, unless, because, while* ve *whereas*. Ancak bir "bağımlayıcı" yantümce bağlacı ("subordinating conjunction" olarak da adlandırılmaktadır), kendi başına bir cümle olarak kullanılabilecek bir tümceyi, kullanılamayacak olan bir tümceye dönüştürmektedir [teknik olarak ifade etmek gerekirse, bir bağımsız tümceyi ("independent clause") bağımlı tümceye ("dependent clause") dönüştürmektedir].

Bu dönüşüm bazı yazarlar için sıkıntıya neden olmaktadır. Bu tür durumlarda, yukarıdaki cümlelerin aksine net bir özne ve yüklem çifti de

bulunmaktadır fakat "subordinator", cümlede ikinci bir özne-yüklem çiftinin bulunmasını gerektirmektedir.

Örnekler: Tümceyi başlatan bir bağmlayıcı (subordinator) bulunması

They / would go to safety. **When** the coast / was clear.

They / would go to safety; **when** the coast / was clear.

They / would go to safety **when** the coast / was clear.

When the coast / was clear, they / would go to safety.

(not: 'subordinator' türünde kelimeler ve tümce türleri hakkında daha fazla bilgi edinmek ve farklı örnekler görmek için "[Efsane](#): bir cümleye 'because' ile başlamak doğru değildir" başlıkla makalemizi inceleyin)